

SZÖVETSÉGÜNK KÖZGYŰLÉSE ELÉ

Írta: Kek Zsigmond

A Jugoszláviai Magyar Kultúrszövetség első évi közgyűlését tartja májusban. Egyrészt a közgyűlés újjászervező jellege, másrészt az utolsó közgyűlés óta eltelt másfél év eléggé indokoltá teszik, hogy áttekintsük Szövetségünk programját és nagy vonalakban lerögzítsük régi és új feladatainkat. Ez az áttekintés különösen azért szükséges, mert az átszervezés miatt egy kicsit megkésett közgyűlésen Szövetségünknek évi munkaprogramját is le kell fektetnünk.

Az elmúlt másfél év alatt hatalmas változások történtek hazánkban kulturális téren is. Három ilyen lényeges és munkánkra kiható változásra mutatunk itt rá.

Alapvető, egész társadalmi életünket és fejlődésünket meghatározó változás az *Ötéves Terv* bevezetése. Azóta már a terv második esztendőjébe lépünk és már bizonyos tapasztalatok állapíthatók meg, hogy milyen lényeges változást jelent ez kulturéletünkben is. *Hazánk, népköztársaságunk és Vajdaság terve szab irányt, keretet és iramot a magyar nép élet- és kultúrszínvonalá emelkedésének is.* Határozott feladatokat időpontokat is szab előrehaladásunk elé. Ha csak két feladatot említünk: az írástudatlanság felszámolása 1949 májusáig és a hétéves oktatás 80%-os megvalósítása az Ötéves Terv végéig -- már magában ez a két feladat olyan fővágányt jelent munkánkban, amely célkitűzésben és iramban nem hagy minket letérni hazánk dolgozó népeink útjáról. Mert, hogy Szövetségünk és kulturegységeink munkája nem mindig a főműködésben folyik és hogy talán nem kevésbé fontos, de kevésbé sürgős feladatok gyakran letérítenek minket, az kétségtelenül megállapítható. Ma alapvető munkánkban és iramban is sokkal konkrétabbá vált Szövetségünk programja és sokkal nagyobb forradalmiságra és harciasságra van szükség, hogy megvalósítsuk, mint eddigi általánosabb és kevésbé konkrét célkitűzéseinket. A tervmunka a céltudatosságon és határozott időpontokon kívül teljes áttekintést és ellenőrzést is igényel egész munkaterületünk fölött ami mindaddig ugyancsak gyenge pontja volt a Szövetség munkájának. Főcélkitűzésben, tervszerűségben és iramban Szövetségünk munkáját ma egész népünk előrehaladásának törvénye szabja meg.

Egy másik hatalmas változás Szövetségünk életében és fejlődésében az, hogy átalakult egyrészt *országok szervezetté*, másrészt *egységes, fiókegyesületekből álló egyetlen kultur-szervezetté*. Mik következnek ebből a tényből?

Még mielőtt igazán átfogtuk volna csak a szűkebb Vajdaságot is a népművelés terén, máris egész hazánk területére ki kell terjesztenünk működésünket és átfognunk Baranya, Muravidék, Szlavónia és kis szörványterületeink magyarságának kulturéletét. Feladataink megsokasodtak és Szövetségünknek az újabb terhek alatt kell nőnie. A Kulturszövetség feladatává vált vállalni a más népköztársaságokban élő magyarság kulturális emelkedésének gondját is, tekintetbe venni sajtóságos helyzetüket, szükségüket és terveiket. Igen hasznos is lesz egy kicsit *kinőni szük vajdasági szempontjainkból* és megkötöttségeinkből és szélesebb alapokon, nagyobb távlatokkal végezni kultúrunkat. Ha csak arra gondolunk, hogy a nem kis szervezési feladatok mellett iskolai és általános népművelésben, tankönyvben és kiadványainkban, sajtóban és irodalomban, kultúrunkában és kádernevelésben az ő szükségükkel is számolnunk kell, felelősségteljes munkát jelent ez Szövetségünk számára. Sok szempontból egész új alapokra helyezi ez programunkat is.

Az átszervezés azonban nemcsak területi, hanem minőségbeli is: Szövetségünk a fiókegyesületek összességévé vált s ez azt jelenti, hogy egységesebb, tervszerűbb közösségi alapokra helyezük munkánkat. Mert a Szövetség és az eddigi egyesületek között nem volt igazán szerves kapcsolat. Azzal azonban tisztában kell lennünk, hogy *ez az átszervezés nem szervezeti, hanem tartalmi kérdés*. Olyan közösen megvalósítandó célok kerülnek így előtérbe, amelyben helyet találnak az általános szükségek éppúgy mint a helyiek. Az eddigi munkában ugyanis a Szövetség főleg az általános szempontokat tartotta szemé előtt és nem számolt eléggé a helyi adottságokkal. Másrészt egyesületeink a speciális feladatok között nem igen látták a kulturális emelkedés általános szempontjait. Az új alapszabályok és az átszervezés szervezetenként köteleznek bennünket, de egyben lehetőbbé is teszik, hogy népünk kulturális emelésének feladatát egyetlen nagy közös ügyvé és tervszerű munkává tegyük.

A harmadik változás kulturális fejlődésünkben most megy végbe a *Kultúregyesületek Szövetsége* megalakulása óta. Ez a minden egyesületi és szervezeti kultúrunkát koordináló és egységesítő Szövetség csak nemrég alakult meg s szervező munkája most van folyamatban.

A nemzetiségi kultúrunka, a tömegszervezetek kultúrunkája ugyanis mindaddig a legjobb esetben párhuzamosan haladt egymás mellett, de bizony sok aránytalansággal és az erők szétforgácsolódásával. A különféle kultúrunkák kapcsolatának, az erők összpontosításának nagy hiányát éreztük eddig. A Szövetség a nemzetiségi kultúrunkát és a tömegszervezetek népművelési munkáját egész népünk szellemi emelkedésének közös eszközévé teszi és összeköti erőfeszítéseinket a közös célért. A különböző meghatározottságú munkák tapasztalatait összegyűjti, közvetíti és ezzel gazdagítja az általános népművelést. Helyi, járási, tartományi és népköztársasági és szövetségi vonalon is szervezeti összhangot teremt és ezzel megveti alapjait az egységes, erőket tömörítő és elosztó, Ótévés Tervünk célkitűzéseit közösen megvalósító tervszerű kultúrunkának.

A Kultúregyesületek Szövetségének munkájának szervezése most van folyamatban és hatása csak a helyi, járási stb. szervek megalakulása után érezhető majd. De annyit már most is látunk és leszögezhetünk,

hogyan ez a koordinálás veti meg igazán alapjait a dolgozók társadalmi egységes kulturális emelkedésének. Ez a szocialista társadalom szellemi emelkedésének átfogó szervezete, amellyel, mint most kialakuló fontos tényezővel számolnia kell egyesületeinknek, gócpontjainknak és Szövetségünknek is.

Ezek a mi munkánknak általános új keretei és ezeken a kereteken belül vizsgáljuk most már meg konkrét feladatainkat.

Legelsősorban azzal azt kellene tisztáznunk, hogy *milyen munkaterületek felelnek meg legjobban alapvető feladataink megoldásának*. Melyek azok a munkaterületek, amelyek kivétel nélkül minden egyesületnek tevékenykednie kell. Ezek természetesen az alapvető és széleskörű kultúrmunkák: írástudási mozgalom, általános népművelés, könyvtárszervezés, műkedvelés, sajtótermékek terjesztése és szervezeti munka. A kultúrmunkának vannak persze egyéb nem mindenütt felmerülő és kötelező erejű ágazatai is dalárda, népművészet, zene, képzőművészet, irodalom stb., de ezek már a nagyobb és haladottabb egyesületek feladatai közé tartoznak. Ott ahol a lehetőség megvan, be kell vezetni a munkát, mert a lehetőség szükségét jelent. Az előbb felsoroltak azonban mindenütt felmerülő szükségek és minden egyesületünknek egyformán kötelező erejű feladatok. És ezért ezekkel a munkaterületekkel részletesebben foglalkozunk és mai problémáit felsoroljuk.

FUNDAMENTÁLIS KULTURMUNKA

Kultúrmunkánk kiindulópontja, a legalapvetőbb szükség, a szocialista társadalom legelső feladata: az írástudatlanság teljes felszámolása. Kétéves harc után jó, ha számbavesszük mai szükségünket és megállapítjuk új harcmodorunkat. Legelső és mindaddig meg nem valósított feladatunk az írástudatlanok lajstromjának pontos felfektetése. Nagy feladat ez, de nem megvalósíthatatlan. További munkánknak ez ma már elengedhetetlen feltétele. Ezt a munkát csak úgy oldhatjuk meg, ha városi egyesületeink kiterjesztik munkaterületüket a külvárosokra, falusi egyesületeink pedig a tanyavilágra is. Ma már az egyéves határidő távlatával csak úgy érhetünk el eredményt ezen a téren, ha egész pontos áttekintésünk van arról, hogy hányan vannak, milyen körülmények között élnek és milyen módon megközelíthetők és beszervezhetők az írástudatlanok. *A kollektív és egyéni munkának, a hosszabb és rövidebb foglalkoztatásnak minden módját alkalmazzuk a speciális körülményekhez alkalmazkodva.* Nagyon rugalmasoknak kell lennünk munkamódszerünkben, hogy az élet, munka, lakás és egyéb körülmények minden mozzanatához alkalmazkodni tudjunk. Rövidebb és gyorsabb tanfolyamokat szervezzünk ahol ez szükséges és az alaposabb munkát pótoljuk a levizsgázottak egyéni nevelésével. A mezőgazdasági és egyéb időszaki munkák miatt széteséssel fenyegető tanfolyamokat, ha szükséges, osszunk kisebb csoportokra és erősítsük ezáltal az ellenőrzést. Egyes kisebb tanfolyamok munkáját egyéni oktatással is felválthatjuk, ha ezzel jobban alkalmazhatunk a tanulók munka- és időbeosztásához. Ezt az egyéni munkát nagyban elősegíti és eredményesebbé teszi nem gyakorlati tanítók számára is a Szövetség kiadásában megjelent Ábécé és olvasókönyv, amely egyszerű és hasznos útmutatásokat tartalmaz a tanítási módszerre vonatkozólag is.

Nem kevésbé fontos szempont a további és megszakítás nélküli foglalkozás az új írástudókkal. A tapasztalat azt mutatja, hogy a levizsgázottakban nagy a továbbhaladás utáni vágy. Használjuk ezt ki és tart-

sunk fenn velük szoros kapcsolatot. *Az írástudási és a továbbképző tanfolyamok közötti időszakot használjuk fel.* Kultúrköreink vállalkozói felhasználhatják maguk között az új írástudókat, foglalkozhatnak velük, alkalmas olvasnivalót szerezhetnek nekik, megbeszélhetik velük olvasmányaik tárgyát, rendszeres ujság és könyvolvasásra szoktathatják őket. Egyesületünk minden tevékeny tagjának lehet egy-egy ilyen pártfogoltja, akivel gyakran találkozik és rendszeresen foglalkozik. Igen fontos az új írástudók rögtöni bekapcsolása az egyesület többi munkakörébe. Legelsősorban a továbbképző tanfolyamokra, de e mellett tegyük őket népegyetemünk szorgalmas hallgatóivá, könyvtáraink állandó olvasóivá, keltsük fel érdeklődésüket műkedvelés, szavalás stb. iránt. Az új írástudók rendezményei — amilyeneket egy-egy kultúrkör szervezett — szintén nagyszerű módja szellemi emelésüknek. Ezek a kultúrába és előrehaladásba belekóstoló emberek igen könnyen aktivizálhatók, sok példa van arra, hogy a kulturális előrehaladás legjobb propagátoráivá váltak.

Mint minden más téren, itt is sokat lendíthet a munkán a versenyszellem. *Tegyük a Szövetség versenyfelhívását munkánk alapjává.* A múlt évben Szövetségünk nem oszthatta ki a legtöbb eredményt felmutató egyesület számára kitűzött díjat, mert egyrészt nem volt igazi versenyszellem egyesületeink között, másrészt nem volt semmilyen áttekintés és nyilvántartás. Maguknak az egyesületeknek ki kellene egészíteniük a Szövetség díjait helyi kitüntetésekkel és díjakkal. Erre a munkára kell fektetnünk a legtöbb energiát, itt kell felhasználnunk legjobb erőnket és erre kell szánunk a legtöbb anyagi áldozatot is. Jövő év május elsején egyetlen írástudatlan sem lehet Vajdaságban. De egyetlen elkallódott új írástudatlan sem.

SZÉLESKÖRŰ NÉPMŰVELÉS

A továbbképzés, továbbművelés, szakképesítés, tehát az általános népművelés ezideig nem sok helyet foglalt el kultúrköreink munkájában. A népegyetemi előadások az ismeretbővítésnek egyik fontos tömeges módja ugyan, de távolról sem elegendő az általános népműveléshez. Ma már a továbbképzést, mint szervezett munkaformát fel kell vennünk munkaterületeink közé. Az írástudók továbbképző tanfolyamait már említettük, de ezenkívül speciális előadás-sorozatokkal, szemináriumokkal, különféle szaktanfolyamokkal is mozgósítanunk és nevelnünk kell a tanulni vágyó tömegeket. Nem minden esetben a Kultúrkör feladata a tanfolyam-szervezés. De figyelje állandóan a helyi szükséglet és az érdeklődésnek megfelelően szorgalmazza és támogassa néphatóságaink és tömegszervezeteink tanfolyamait. Ipari, mezőgazdasági szaktanfolyamok nem tartoznak Szövetségünk szűkebb programjába, mégis a kezdeményezés, a tanfolyamok szorgalmazása és támogatása sok helyen leginkább a kultúrköröktől várható.

Vannak azután olyan tanfolyamok, amelyek teljesen a kultúrkörök hatáskörébe tartoznak. Itt különösen továbbfejlődésünk két fontos problémájára térünk ki: *a magyar és a szerb nyelvtudás kérdésére.* Iskoláink eredményeinek vizsgálata is azt mutatja, hogy mindkét téren nagy hiányok vannak. De a politikai és gazdasági élet minden vonalán kiütözik ez a probléma. Egész népünk a régi Jugoszlávia iskolapolitikájának, a magyar iskola, tankönyv és tanerő-hiánynak nehéz nyomait viseli. Jó magyar beszéd, írás, helyesírás, kifejezési készség valósággal ritkaság. *Mindaddig, amíg iskoláink a magyar nyelv tanítás feladatának tökélete-*

sen meg nem felelnek, kultúrköreinknek foglalkozniuk kell ezzel a problémával. Van is érdeklődés a magyar nyelv és helyesírási tanfolyamok, stílus és irodalmi előadások iránt. Minden kultúrkörünk gondolkozzon azon, hogy milyen módon segíthet ezen az általános szükségén. — Szerb nyelvtudás terén is általánosan érezhető és fejlődésünket akadályozó nehézségeink vannak. Hogy többet ne említsünk: itt van például szakiskoláink kérdése. *A magyar diákok arányszáma a szakiskolákban jóval a vajdasági arányszámon alul van.* Ez azt jelenti, hogy nekünk nemcsak azzal a begyökerezett helytelen felfogással kell megküzdenuünk, amely csak az értelmiségi pályákat tartja előmenetelnek, hanem tényleges nagy nyelvi nehézségekkel is. Gyermekeink és a felnőttek is nehezen szánják magukat rá, hogy szakiskolába vagy szaktanfolyamra iratkozzanak, mert nem tudnak szerbül és ha rászánják is magukat, nehezen haladnak előre. Szaktéren pedig természetesen — nemcsak az előadókáder hiánya miatt, hanem a továbbfejlődés, szakirodalom stb. miatt is — főleg a többségi nyelv ismeretével lehet előrehaladni. Ezen a téren sem várhatunk még mindent iskoláinktól, hiszen maguk is nagy káderhiánnyal küzködnek. *Kultúrköreinknek a szerb nyelvtudást mint általános kulturális emelkedésünk egyik előfeltételét kell szorgalmazniuk, de e mellett a dolgozók társadalmi közös előrehaladása és az egység-testvériség ügyéért is minden módot fel kell használniuk a szerb nyelvtudás fejlesztésére.*

Nem kis probléma ez, de népünk előrehaladása sokban ettől függ s ezért egyesületeink tegyék magukévá ezt a gondot. Ha nemcsak tanítókra és tanárookra számítunk a tanfolyamok vezetésében, hanem szükség esetén különösebb szakképzettség nélküli, olvasott, jó magyar és szerb-nyelvtudással rendelkező kultúrmunkásokra, nem megvalósíthatatlan a nyelvismeret szélesítése. *Szövetségünk gondoljon megfelelő egyéni és csoport tanulásra alkalmas egyszerű magyar és szerb nyelvkönyvek kiadására,* ez sokban megkönnyítené ezt az akciót. Csak úgy emelkedhetünk szellemileg, ha népünk biztos nyelvében, ha könnyen és jól kifejezi magát, ha ismeri és megbecsüli népi kulturáját és egyidejűleg, ha népünk nagy többségének nyelvét is bírjuk és megismerjük kulturáját. Mert a mi dolgozó népünk szellemi emelkedése elválaszthatatlan egész dolgozó népünk általános politikai, gazdasági és szellemi emelkedésétől.

Egyéb tanfolyamokra és a továbbképzés egyéb lehetőségeire itt nem térünk ki, hiszen helyenként változók a szükségek és lehetőségek. De feltétlenül tartsuk mindig szemünk előtt a tudás és haladásvágy fokozódását népünkben és a magunk lehetőségeivel feleljünk meg e szükségeknek.

RENDSZERES NÉPEGYETEM

Népegyetemeink sokat fejlődtek az elmúlt év óta, számban, rendszerességben, minőségben, látogatottságban. De még korántsem annyit, hogy csak a legelemibb szükségeknek is megfeleljenek. Sokkal rendszeresebb, tervszerűbb munkára és a Szövetség részéről is nagyobb segítségre van szükség, hogy ebből a szempontból is lépést tarthassunk hazánk többi nemzetiségeinek munkájával. *A népegyetemek szervezése nem történhet a központból, itt is, mint minden vonalon, a helyi erőket kell fejleszteniünk.* Nem lenne célravezető, ha Szövetségünk egyszerűen kész előadások szétküldésével oldaná meg a népegyetemek kérdését, még ha pillanatnyilag ez jelentene is legtöbb segítséget. Időközönként

küld a Szövetség egy-egy előadást az egyesületeknek. De ezek az előadások egyrészt nem számolhatnak eléggé a népegyetemek hallgatóságának színvonalával, másrészt kimaradnak a taglalt probléma helyi vonatkozásai. Gondoljunk itt különösen Vajdaságon kívüli fiókegyesületeinkre és azok szükségére. De nem célravezető a központi előadások szétküldése azért sem, mert egyesületeink így nem szoknának önállóságra, nem neveledne ki az a káder, amire olyan nagy szükség van s amelynek kifejlődését akadályozná a készen kapott segítség. A központi titkárság a témaösszeállításban, az irodalom és egy-két főszempont megjelölésével is nagy segítséget nyújthat. Ezenfelül népegyetemi előadásaink színvonalának emelése, az előadás módjának és a viták vezetésének irányítása céljából jó segítség lenne a jó és gyakorlott előadók tervszerű kiutaztatása vidékre. A jó előadók és jól kidolgozott minta-előadások ilyen szervezett hálózata sokban hozzájárulhat népegyetemi előadásaink színvonalának emeléséhez. Ez különösen az előadások formai szempontjából nagyon szükséges. Sok jel arra mutat ugyanis, hogy *népegyetemeink iránt azért gyenge az érdeklődés, mert még a jótémájú előadások is hosszúak, szárazok, nem szemléltetőek.* Nagy fogyatékoság az aktív részvétel hiánya is: nincs kérdés, hozzászólás, kritika, vita. A hozzászólást és vitát sokkal jobban kell szorgalmaznunk, mert ezzel tehetjük érdekesebbé, elevenebbé népegyetemeinket és ezzel vonhatjuk be az aktív munkába a hallgatóságot.

Népegyetemeink munkájába feltétlenül több folytonosságot, rendszerességet kell vinnünk. *Nem egyes előadások, hanem állandó, rendszeres tanítás,* tehát a szó szorosabb értelmében veti; egyetem a cél. Ez nagy körülménetést, tervszerűséget és a helyi körülményekhez való alkalmazkodást feltételez a témaösszeállításban, a tárgyak időszerűségében és jól kidolgozott évi tervet tesz szükségessé. Másrészt nem szabad esetről esetre megszabni a tárgyat és az előadót, hanem rendszeres jól előkészített terv szerint dolgozni. És ugyancsak nem esetről-esetre verbuváljuk össze a hallgatókat, hanem állandó hallgatóságot szervezzünk. Gondoljunk azután arra is, hogy megfelelő népegyetemeket szervezzünk külvárosainkban, nagyobb üzemeinkben, és a tanyavilágban is. E munka megindítása alkalmával elkerülhetetlen egy-egy vendég-előadó kiutazása a központból. De ezt is azzal a távlattal tegyük, hogy a helyi népegyetemi munka minél hamarabb önállóvá, saját lábán járóvá és a helyi körülményekhez igazodóvá váljon.

Folytatólagos, összefüggő, tartalmában és propagálásában tervszerű népegyetemi munkával közelíthetjük meg célunkat: népünk szellemi színvonalának általános emelését.

KÖNYVTÁR ÉS OLVASÓK

Egyik igen elhanyagolt munkaterületünk a könyvtár. Könyvtárak és könyvek terén igen nagy a szükség és ezen ma még nem tudunk gyökeresen segíteni. Különösen új, mai valóságunknak megfelelő könyvekben van nagy hiány. A legnagyobb feladat itt Szövetségünk központjára hárul, a könyvkiadás fokozásában és megfelelő könyvek beszerzésében. De eddigi lehetőségeinket sem merítettük még ki teljesen. Elsősorban a meglévő könyveket sem osztottuk még szét észszerűen, nem szerveztünk kisüzemi könyvtárakat, tanyai könyvtárakat, vándorkönyvtárakat. Ezt a munkát Szövetségünk fokozatosan végzi. De hogy észszerűen eloszthassa a meglévőt és hozzáférhető, hogy fennálló nagy aránytalanságokon és hiányokon segíthessen, feltétlenül szükséges, hogy teljes

áttekintése legyen a könyvtárakban meglevő anyagról. Sok egyesületünkben még a legszükségesebb selejtezés sem történt meg és magának sincs áttekintése könyvtára felett. Pedig *a megnövekedett szükség és a kis könyvdallomány, különösen kis falvainkban és a Vajdaságon kívüli területeken, arra utalja a Szövetséget, hogy ezen a téren a legnagyobb tervszerűséggel végezze munkáját.*

De még az olvasók sem merítették ki a mai könyvtár-lehetőségeket sem. Vannak nagyszerű példák az olvasás szélesedésére, a könyvforgalom emelkedésére, de igen sok helyen érezhető a kulturkörök propagáló munkájának hiánya. *Az olvasást és a rendszeres könyvtárlátogatást egyesületeinkben még nem propagálják eléggé.* Könyvtárosaink inkább csak könyvkiadók, s feladatukat tökéletesen megoldottnak látják, ha pontosan ott vannak a könyvtárórákon. A könyvtáros pedig nem hivatalnok, hanem agitátor, a jó könyv, a rendszeres olvasás, a tervszerű önképzés agitátora. Feltétlenül szükséges ehhez az is, hogy könyvtárosképző tanfolyamokat vagy legalább is jól előkészített konferenciákat tartunk, illetőleg, hogy hatóságaink által rendezett tanfolyamoknak segítséget nyújtunk. Ez a központ dolga. De egyesületeink is sokat tehetnének. Miért nem foglalkoznak a választmányok a könyvtár munkájával, miért nem tűzik napirendre a könyvtár-kérdést, a könyvtár-látogatottságot, tagjaik olvasottságának kérdését. Hányan gondoltak arra, hogy a központi könyvtáron kívül kis-könyvtárak, vándorkönyvtárak formájában megközelítsék tanyavilágunkat vagy külvárosainkat. Hány egyesületünk gondolt arra, hogy összegyűjtse olvasóit, hogy egy-egy közismert könyvet megbeszéljen velük, hogy egy-egy új kiadási könyvről előadást szervezzen. Nincsenek plakátok, a könyvtár adatait ismertető hirdetésmények, az olvasásra és új könyvekre figyelmet felhívó falragaszok. Csak egy-két egyesületben szervezik meg évente a könyvnapot, csak egy-két helyen készítenek kis kiállítást az új könyvekből. Pedig ez a munka végeredményben nem jelent nagy megterhelést, nem igényel szaktudást, vannak a könyvnek lelkesültjei, tegyük őket agitátorokká, terjesszük, szélesítsük az olvasást.

MINŐSÉGI MŰKEDVELÉS

Kulturköreink legelterjedtebb és legkedveltebb munkaterülete kétségtelenül a műkedvelés. Kár volna ezt a tényt lebecsülni és ebben a könnyebb fajsúlyú kulturmunka felülkerekedését látni. Kétségtelen, hogy népünk több kezdeményezést, több energiát, kedvet árul el műkedvelés terén, mint bármilyen más kulturmunkában, de a színjátszás iránti nagy érdeklődés feltétlenül pozitív és biztató jelenség. Ez a népi erők felszabadulását jelenti a kultúra és művészet egy igen lényeges kollektív formájában, ez a dolgozó nép első tömeges fellépése kulturális téren. *Ezt a fölszabadulást, népünk föllépését, aktív részvételét szélesíteni, tudatosabbá és szervezettebbé kell tenni.* Talán a legtöbb helyen ez a kulturmunka kiinduló pontja és a további kulturmunka alapja.

Ez a munkaterület éppen nagy elterjedtségénél fogva nehéz feladatot ró Szövetségünkre. A központ segítsége abban áll, hogy minden ma alkalmas darabot gyorsan kiad és eljuttat mindenhová, megfelelő utmutatásokat és tanácsokat ad, műkedvelő-rendezők, színészek számára, tanácskozásokat, tanfolyamokat szervez, műkedvelő-csoportok versenyével, vendégszereplésekkel, Népszínházunk tagjainak és műkedvelőinek alkalmi cseréjével és vendégszereplésének megszervezésével emeli az általános érdeklődést a színjátszás iránt és a műkedvelés színvonalát.

Magának a központnak a Műkedvelő-csoportok Szövetségének segítségével ki kellene képeznie és alkalmaznia egy a műkedvelést szervező szakembert. A felhasználható darabokat feltétlenül fel kell kutatnunk és sokszorosítanunk műkedvelő csoportjaink számára. Ezzel párhuzamosan azonban *könyörtelenül ki kell irtanunk a repertoárból minden régiszellemű és káros hatású darabot*. Megállapítható, hogy műkedvelőink jórésze még nem merítette ki az eddigi, különben nem nagy reporteárt sem. Különösen falusi műpontjaink még távolról sem játszottak el minden ajánlott színművet. Másrészt a mennyiségi műkedvelés mellett mind nagyobb helyet kell szorítanunk a minőséginek is. Az csak a színiátszás javát szolgálja, ha egy-egy darabot gyakrabban játszanak, ha ugyanazt a darabot egy helyen különböző csoportok is eljátszák. Ugyancsak fejlesztené a műkedvelést és a minőségi emelkedést is a műkedvelő-csoportok szervezett és tervszerű vendégszereplése, külvárosokban, falvakon, tanyákon. Vannak még magyar falvaink, ahol ugyyszólván semmilyen kulturmunka nem honosodott meg eddig. Ilyen helyeken a vendégszereplés a kulturmunka megindítója lehet. És nemcsak tartományi műkedvelőversenyek keretében lehet népszerűsíteni a színiátszást, hanem kisebb helyi és járási versenyekkel is. Hozzá kell műkedvelő-csoportjainknak szokniok ahhoz, hogy *ne az legyen a törekvésük, hogy minél több darabot adjanak elő, hanem minél többször és minél jobban játsszák el azokat*. Ezzel még nagyobb érdeklődést kelthetünk és még népszerűbbé tehetjük a népi színiátszást.

EGYÉNI ÉS KOLLEKTÍV ELŐADÓ-MŰVÉSZET

A műkedvelés mellett azonban ne hanyagoljuk el az előadó-művészet egyéb ágait sem. Nemcsak színiátszásra van szükség, hanem kultúr-előadásokra, műsoros délutánokra és estekre, jól megválogatott műsorú különféle rendezményekre. Az előadások, előadóestek még nem terjedtek el eléggé egyesületeinkben, pedig a rövid számokból álló, színes, eleven rendezmény a tagság aktív kulturmunkájának igen hasznos formája. *A szavalt, ének, zene, tánc egyéni és csoportos formáit fejlesztelnünk kell, mert ezzel fejleszthetjük leginkább a művészi hajlamokat, ezzel ösztönözhetjük legjobban a tehetségek kifejlődését*. Az énekar-, zenekari és folklór-versenyek mellett gondot kellene fordítani az egyéni szavalt, ének, tánc fejlesztésére is. Szavaltó-versenyeket, előadó-versenyeket, ének-versenyt is rendezhetünk és így adhatunk több ösztönzést és fejlődési lehetőséget népünk művészi hajlamainak. A Szövetség központja a műsorok összeállításában *megfelelő irodalom* és darabok megjelölésében nagy segítséget nyújthat fiókegységeinknek, hogy az ilyen rendezmények meghonosodjanak és színvonaluk emelkedjék.

Dalárdáink és folklórcsoportjaink tartományi versenyek tömegesítése mellett nagy figyelmet kell szentelnünk minőségi fejlődésükre is. Dalárdáink esetében ez újabb dalárdák alakításának szorgalmazása mellett központunk részéről a meglehetősen szűk repertoár kiegészítésében, megfelelő időszerű darabok fordításában, beszerzésében és propagálásában nyilvánuljon meg. Népművészeti csoportjainknak szakszerű segítséget kellene nyújtanunk, hiszen ez ma a népi kultúrának nemcsak országos, hanem nemzetközi viszonylatban is fontos területe. Sajnos még nincs tudományosan képzett folklór-szakértőnk. A nélkülözhetetlen szakirodalmat azonban be kell szereznünk, a csoportokat és vezetőiket

megismertetnünk az alapismeretekkel és sajtónkban elméleti és gyakorlati alapon is többet kell foglalkoznunk fejlődésünkkel. Tanárképző főiskolánk magyar növendékei részéről merült fel népművészetünk tanulmányozásának gondolata egy kisebb nyári táborozás keretében. Jó lenne, ha Szövetségünk ezt a kezdeményezést felkarolná és megvalósítását még ebben az évben elősegítené. — Folklor-csoportjaink vendégszereplését Szövetségünknek kell a Kultúregyesületek Szövetsége útján egy reprezentatív fővárosi és országos turnéval Vajdaságon túlra is kiterjeszteni.

Nem térünk ki részletesebben egyéb munkaterületekre, amelyeket egyes fiókegyesületeink évi programjában találhatunk. Sok más fontos, időszerű akció, hasznos és szép kezdeményezés van egyesületeinkben a főbb munkaterületeken kívül. Sok egyesületünk ad hasznos támogatást néphatóságainknak az iskolalátogatás propagálása terén, s ezt az akciót jó lenne mindinkább kiszélesítenünk. Sok fiókegyesület tervében szerepel a sajtó-tudósítás és terjesztés feladata is, amivel Népfront szervezetünk egyik legfontosabb munkájában nyújtanak segítséget. Nem egy helyen a szövetkezeti otthonok építéséhez járul hozzá az egyesület tagsága jó Népfront-öntudatáról téve bizonyosságot. Ehhez az akcióhoz más módon is hozzájárulhatnának egyesületeink egyes rendezmények iövedelmével, vagy még inkább az építők számára rendezett előadásokkal. Néhány helyen gyermek-mesedélutánok, más helyeken ifjúsági akciók is szerepelnek a programban s azt mutatják, hogy kultúrkörünk nem elszigetelt életet élnek. Hasznos és biztató akció Szövetségünk író-csoportjának szerzői estjei és egyes helyeken író-csoportok alakulása is. Mindezek biztató jelei az erősödő öntudatnak és az önálló kezdeményezésnek népiünk kultúrmunkájában.

SZERVEZÉS ÉS NYILVÁNTARTÁS

Mielőtt áttérnénk Szövetségünk központjának problémáira, nézzük meg milyen szervezési munka szükséges a fenti feladatok elvégzéséhez.

Világos, hogy a felsorolt feladatoknak csak az eróket mozgósító, tömörítő és aktivizáló egyesület tud megfelelni. *Egyik legelső feladatunk tehát egy nagyarányú tag-gyűjtési akció.* A tagsági fejlődés eddigi számbeli adatai nem sokat mondanak, ha tekintetbe vesszük, hogy eddig nem volt szervezett tagtöborozás s másrészt — ez még nagyobb mulasztás — sem az alapszervezetekben, sem a központban nem volt rendes nyilvántartás. Szövetségünk átszervezésével párhuzamosan meg kell indulnia a szervezett és tervszerű munkának ezen a téren is. Számbeli távlatot nem is lehet adni ennek az akciónak, hiszen a jelenlegi tagság tízszerese is kezdeti pont csupán. E mellett természetesen szemünk előtt kell tartanunk azt a tényt, hogy maga a beiratkozás és tagdíj nem meríti ki a tagság fogalmát. Ezért *tag-gyűjtő akciónkat kössük össze a tagok aktivizálásának munkájával.* Egyesületeink minden tagját igyekezzünk aktivizálni valamilyen munkára, találjuk meg mindenkinek képességeinek és hajlamainak megfelelő munkát. Ne feledkezzünk meg arról, hogy szervezési akciónk központjában a külvárosok, tanyák állanak mind tag-gyűjtés mind pedig alosztályok, illetőleg fiókegyesületek alakítása szempontjából. De csak a reális szükség szerint, nagy körültekintéssel és tervszerűséggel nyissunk fiókegyesületeket. Mindkét akciónk természetesen nem csupán időszakos feladat, rendszeres s állandó szervezési munkára van szükségünk, ha szilárd alapokra akarjuk helyezni munkánkat. — Végül igen fontos szervezési feladatunk a helyes ká-

der-politika. Az aktív tagokat, az eredményeket elérő aktivistákat tüntessük ki, állítsuk megfelelő helyre és tisztujításaink alkalmával vegyük tekintetbe. *Bátor népi káder-politikát folytassunk, mert enélkül aktivizálásunk elmerülne a munkában és egyoldalú, szűk lesz a kultúrmunka is.* Kultúrköreinknek káderképző intézményekké kell válniuk. Az igazi káder-politika pedig ez: az írástudót propagátorrá tenni, az olvasót és hallgatót előadóvá emelni, a műkedvelőt színésszé, rendezővé, tagjainkat kisebb feladatok elvégzése után felelősségteljes helyre állítani. Enélkül munkánk mindig szűk, korlátozott és terméketlen marad.

Újra és újra hangsúlyoznunk kell, hogy minden akciónk és munkánk csak úgy lehet igazán magyarányú, szervezett, tervszerű, ha egyesületünk és Szövetségünk központja megfelelő nyilvántartással rendelkezik. *Akcióinkat, programunkat, évi tervünket csak úgy valósíthatjuk meg fiókegyesületeink éppúgy mint Szövetségünk központja, és Ötéves Tervünk kereteibe is csak úgy illeszkedik be munkánk, ha megfelelő nyilvántartásunk és áttekintésünk van, ellenőrizzük minden munkát, akciót, előrehaladást.* Szövetségünk csak úgy felelhet meg nagy belső és külső feladataink — ez utóbbi pedig éppen az általános terv-munkába való illeszkedést jelenti — ha pontos, megbízható adatokkal rendelkezik, ha rendszeres jelentést kap fiókegyesületeinktől és adhat felsőbb fórumainknak.

A SZÖVETSÉG KIADÓI TEVÉKENYSÉGE

Szövetségünk központi programja: az irodalom és művészet fejlesztése, kiadói tevékenység és szervezési feladatok.

Az irodalmat és művészetet Szövetségünk kiadói tevékenységén kívül pályázatokkal, tárlatokkal, kiállításokkal, írói és szerzői estek rendezésével, írói és művészi csoportok létesítésével és támogatásával, írói és művészi összejövetelek szervezésével és esetleg táborozás szervezésével emelhetné. Irodalmi pályázatainkkal már eddig is jelentékeny sikert értünk el. A Szövetség keretein belül megalakult íróink csoportja néhány komoly szerzői estet rendezett. Folyóiratunkban megindult a bírálat és a kritikai szellem fejlődése. Sajtóunkban, folyóiratunkban, kiadási tervünkben biztosítsunk fejlődő íróink számára megfelelő helyet és igyekezzünk erőnkhez is, de hazánk általános mértékéhez igazodóan is erkölcsi és anyagi tekintetben alkotó munkájukat lehetővé tenni és elősegíteni fejlődésüket. — Művészeink meglehetősen háttérbe szorultak mindezekig, a művészet fejlesztése terén. Szövetségünk alig tett még valamit. Ezen a téren is meg kellene látnunk a szükségeket és lehetőségeket és pályázatok kiírásával, tárlatok szervezésével népiünk feltörő tehetségeinek utat nyitni. Egy művész-táborozás szervezésének kérdésével is foglalkoznunk kellene. — Értelmiségi káderünk nevelése terén nem Szövetségünkre hárul a legnagyobb feladat, azt anyagilag is mindinkább erősödő népállamunk tanügyi hatóságai vállalták magukra. De a tanítói és tanári káder tekintetében különösen Baranyában és Muravidéken Szövetségünkre is ki kell vennie részét az ösztönző és támogató munkából. A Szövetség elsőrendű feladata a káderben Vajdaságnál és szegényebb magyar vidékek felkarolása, hogy az ottani magyarság fejlődése el ne maradjon az általános fejlődés mögött.

Kiadás terén várnak Szövetségünkre a legnagyobb feladatok. A párhíány és tehnikai nehézségek között, amennyire csak káder és anyagi lehetőségeink lehetővé teszik, fokoznunk kell a kiadást és a terv-

szerű terjesztést. A növekvő szükség, a fokozódó kulturigények az ediginél nagyobb kiadói tevékenységet követelnek. *Írói káderünket szélesítenünk és bátorítanunk kell, fordítói apparátusunk munkáját mennyiségben és minőségben is emelnünk, és különösen terjesztő-szervezetünket kell erősítenünk.* Ez utóbbiban ugyanis igen nagy hiányok és aránytalanság van. Terjesztésben messze mögötte maradtunk reális szükségleteinknek, de lehetőségeinknek is. Szövetségünk központjának egyik legfőbb gondja terjesztő, kolportáló munkánk kiszélesítése legyen. Kiadóosztályunk a terjesztő és elárusító szervezet megalapozása mellett találja meg minden hathatós módját a könyv és olvasás népszerűsítésének. Kiadói munkánk egy részét előfizetési alapon is lehetne szervezni, egyes sorozatokra, népszerű füzetekre előfizetést nyitni. Ez igen hasznos alapja lehetne a kiadói tevékenység megszilárdításának a mellett, hogy a rendszeres olvasást és önképzést nagy mértékben elősegítené tagjaink között. — Kiadványaink terjesztése terén fiókegyesületeink segítsége nélkül nem sokra megyünk. *Ha ők komolyan fogják fel ezt a feladatukat, ha propagáló, terjesztő, elárusító gárdát alakítanak és kötelezettséget vállalnak kiadványaink példányszámának és előfizetőinek emelésére, rövid idő alatt óriási eredményeket érhetnek el.*

Folyóiratunknak, a HID-nak célkitűzése és programja nem változott, de e programjának — ha kétségtelenül sokat fejlődött is a múlt évben — sokkal jobban meg kell felelnie, mint eddig. Irányítóbbá, kritikussá kell válnia, szélesebbkörű nevelőmunkát végeznie, időszzerűbbé és konkrétábbá kell válnia témáiban. Egyrészt tartalmában mai valóságunknak jobban megfelelni, másrészt kifejező eszközeiben, a művészi színvonal emelése mellett, közelebb kerülni tömegeinkhez. És igen lényeges, hogy *az ediginél sokkal nagyobb mértékben Szövetségünk lapjává váljon*, magyar kultúrmunkánk irányítójává, mert ez a jellege eddig nem nagyon domborodott ki. Szövetségünknek nevelő munkája egy jórészt éppen a HID-ban kellene végeznie és ha ezt Szövetségünk szervezési munkájával is összekötjük, akkor a HID terjedése is szilárd alapot nyer. A HID-nak multjánál fogva és még inkább jövőjét tekintve sokkal mélyebb gyökeret kell vernie a magyarságban, mint eddig. Hogy ebben a feladatában milyen nagy szerepe van a fiókegyesületeknek, azt főleg hangstúlyozni.

Végül szervezési téren is nagy feladatok előtt áll a Szövetség. Az átalakulással jóval nagyobbá, de egyúttal könnyebbé is vált szervezési munkája. Néphatóságaink és Frontunk fokozottabb segítsége is hozzájárul ehhez a könnyebbséghez. De feltétlenül a fiókegyesületek kiszélesítése nagy és felelősségteljes munkát jelent. Ki kell terjesztenünk hálózatunkat Vajdaság be nem szervezett helységein kívül: Baranyára, Muravidékre, Szlavóniára, Belgrádra. Nagyobb vidéki egyesületeinkre, gócpontjainkra is támaszkodunk ebben a munkában. Városi és falusi egyesületeink terjeszték ki hatósugarukat külvárosokra, falvakra, tanyaakra. Ez természetesen nagy adminisztratív munkával is jár s Szövetségünknek jó adminisztratív apparátust kell nevelnie, hogy túlságos bürokrácia és szükségtelen centralizálás nélkül a központban álljon segítségével és megfelelőhessen hívatásának nemcsak befelé, hanem kifelé is, hatóságaink, kultúrintézményeink, tömegszervezeteink és nemzeti-ségi kultúrintézményeink felé is.

Szövetségünk nem öncél, kultúrmunkánk nem elszigetelt. A magyar nép emelkedése elválaszthatatlan hazánk népeinek általános emelkedésétől. Nem végezhetünk hathatós munkát néphatóságaink és tömegszervezeteink: a Népfront, Afézésé, Népi ifjúság, szakszervezet és külö-

...ésen a most megalakulóban levő Kultúregyesületek Szövetsége nélkül. A munkák koordinálása, a kölcsönös segítség és szoros kapcsolat a tömegszervezetek között egész népállamunknak és népi kultúrmunkánk-
nak is lényege. Legkisebb tagegyesületünktől kezdve a Szövetség központjáig mindenütt tervszerű együttműködésre, szoros kapcsolatokra, közös munkára van szükség. Ebben nagy segítséget jelent majd a Kultúregyesületek Szövetsége, amely egységesít, tervszerűsít, összhangba hoz minden kultúrmunkát és beleilleszti hazánk fejlődésének általános tervébe.

*

A Szövetség központja ezévbén egy kis kiadványt készít elő: a Jugoszláviai Magyar Kultúrszövetség albumát. Ez mutatja majd be képekben, számokban, eredményekben Szövetségünk eddigi munkájának eredményeit. De az elért eredményeken túl ez a kis kiadvány arról beszél majd meggyőzőbben, hogy milyen lehetőséget, milyen haladást milyen jövőt nyitott magyar népünknek az új Jugoszlávia és annak nagy fia, Tito marsal.

»Sokszor megesik, hogy minden pontban helytálló bírálatot követelünk, s ha az nem minden ízében helyes, ócsároljuk és becsméreljük. Ez veszedelmes tévelygés és nem vezet jóra. Ha ilyen követelésekkel állunk elő, akkor elnémitjük a munkás és paraszt tudósítók százait és ezreit — mindazokat, akik javítani akarják hibáinkat, de sokszor nem tudják szabatosan kifejezni gondolataikat. Az ilyen eljárás nem önbírálat, hanem temető. Tudnunk kell, hogy a dolgozók sokszor félnek megmondani az igazat munkánk fogyatékoságáról. Nemcsak azért, mert emiatt »kirepülhetnek«, hanem azért is, mert a nem tökéletes bírálat »nevetségessé« teheti őket. De hogyan is tudhatná egy egyszerű munkás vagy paraszt, aki saját bőrén érzi munkánk és tervezésünk hibáit, annak minden csinja és binja szerint megalapozni bírálatát? És ha 100%-ban szabályos bírálatot követelünk tőlük, megsemmisítjük minden alulról jövő bírálat, minden önbírálat lehetőségét.« (Sztalin)